

Eläinlääkäripalvelutyöryhmä, 2. kokous

Aihe: Valvontatehtävien organisointi ja rahoitus

Aika: 18.5.2020 klo 9-12

Paikka: Skype

Osanottajat:

MMM: Taina Aaltonen pj, Johanna Wallius, Kajsa Hakulin, siht.

VM: Anne-Marie Välikangas

Kuntaliitto: Kaisa Mäntynen

KT: Jenni Aaltonen

MTK/SLC: Leena Suojala

AVI: Jani Soini

SELL: Katri Kiviniemi, Elias Dahlsten

HY: Janne Lunden

KKV: Mia Salonen

Ruokavirasto: Terhi Laaksonen, Tiina-Mari Aro

SEY: Sanna Hellström

1. Esittelykierros ja edellisen kokouksen muistio

Todettiin, että varajäsenetkin saavat osallistua tähän kokoukseen, asiasta voi antaa palautetta suoraan puheenjohtajalle. Käytiin esittelykierros.

Esiteltiin työryhmän tehtävät.

2. Valvontatehtävien organisointi ja rahoitus (esitys ja taustamuistio)

Kysymykset:

SEY, Sanna Hellström: Onko tarkempaa tietoa nykyisen laskutusjärjestelmän hallinnollisista kuluista?

Vastaus: tietoja ei ole kerätty viime vuosina. Vuonna 2015 arvioitiin VM:n asettamassa Avien toimintaa ja prosesseja MMM:n tehtävissä selvittäneessä työryhmässä, että aluehallintovirastoissa laskutusjärjestelmän pyörittämiseen menisi n. 2 htv, mutta vaihtelu eri AV:ien välillä oli suurta.

Todettiin yleisesti, että järjestelmä aiheuttaa hallinnollista työtä sekä kunnissa että aluehallintovirastoissa, mutta tilanteeseen on sopeuduttu, kun ei ole keksitty muutakaan ratkaisua.

SEY, Sanna Hellström: Mitä tarkoittaa tuotantoeläinten ja lemmikkieläinten valvonnan eriyttäminen?

Vastaus: lähinnä on tarkoitettu valvonnan eriyttämistä eläinlajeittain sen mukaan, mihin kutakin eläinlajia yleisimmin käytetään.

Todettiin, että eriyttämistä voitaisiin tehdä myös esim. Y-tunnuksen perusteella.

Puheenjohtaja kysyi, onko AVI:n mahdollista kerätä tiedot suunnitelmallisista eläinsuojelutarkastuksista, jotta kunnissa tehtävästä eläinsuojeluvalvonnasta ja kustannusten nousun syistä saataisiin tarkemmat tiedot?

Todettiin, että tietoja ei ole kerätty keskitetysti puutteellisen tietojärjestelmän takia. Tiedot ovat kuitenkin manuaalisesti saatavissa aluehallintovirastoissa. Sovittiin, että aluehallintovirastoille lähetetään kysely asiasta.

Kuntaliitto, Kaisa Mäntynen: Voiko kustannusten nousu liittyä kuntien lisääntyneisiin tietojärjestelmäkustannuksiin? Kunnat ovat joutuneet turvautumaan kaupallisiin tietojärjestelmiin valtion tietojärjestelmähankkeiden viivästyessä.

Vastaus: enemmistö kunnista ei ole ottanut käyttöön kaupallisia ohjelmia. Kustannukset ovat nousseet niissä kunnissa, joissa kaupallisia ohjelmia on otettu käyttöön, mutta kustannukset ovat kuitenkin mitättömiä kokonaiskustannuksiin nähden.

Kysyttiin kuntien tai kuntien yhteistoiminta-alueiden yhteistyösopimuksista. Tarkoittaako laajempia valvonta-alueita tai jotain muuta?

Vastaus: tarkoittaa kahden tai useamman kunnan/yhteistoiminta-alueen sopimusta nimenomaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Näin saadaan niukkoja valvontaresursseja käytettyä laajemmalla alueella.

3. Nykyinen järjestelmä

-kommentit ja lisäykset, vastaako esitys nykytilannetta?

Puheenjohtaja esitti myös huomion, että epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten lisääntyessä kasvaa myös niiden tarkastusten osuus, jotka eivät johda toimenpiteisiin. Onko mahdollista jo etukäteen arvioida, onko tarkastus aiheellinen?

SEY, Sanna Hellström: Eläinsuojeluvalvonta on kehittynyt uuden järjestelmän myötä. Eläinsuojelun tarve ei vähene. Sitä tarvitaan jatkossa. Entiseen ei pitäisi palata, järjestelmä on kehittynyt.

SELL, Katri Kiviniemi: Eläinsuojelun tarve ei vähene, päinvastoin. Valvojien koulutuksella olisi mahdollista yhtenäistää valvontamenettelyitä nykyisestään. Parityöskentelyä pitää lisätä. Ei ole osoitettu, että parityöskentely lisääisi kustannuksia, koska parityöskentely myös tehostaa valvontaa. Suoritteiden määrä suhteessa kustannuksiin on huono mittari. Aikaa kuluu moneen muuhun kuin tarkastukseen.

Nykyinen laskutusjärjestelmä kuormittaa myös kuntia. Tietojärjestelmien puute on suuri ongelma. Laskutusta voitaisiin helpottaa uusilla tietojärjestelmillä.

AVI, Jani Soini: Suoritteiden määrä vähenee, mutta työn laadukkuus lisääntyy.

Ruokavirasto, Terhi Laaksonen:

ELTE- järjestelmä etenee. Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastukset tarkoitus sijoittaa ELTE järjestelmään, voi olla käytössä v.2022.

Eläintunnistusjärjestelmä valvonta pitäisi siirtää eläinlääkintähuoltolain piiriin. Tuskin nostaisi kustannuksia.

Vastaus: eläintunnistusjärjestelmälain valvonta tarkoitus sisällyttää valtion korvaamaan valvontaan, jos nykyinen järjestelmä säilyy.

4. Nykyjärjestelmän vaihtoehdot organisaation osalta

- onko muistiossa esitettyjen vaihtoehtojen lisäksi muita vaihtoehtoja, joista halutaan keskustella?
- onko muistiossa esitetyissä vaihtoehtoja sellaisia, joita ei voida tai tule toteuttaa, ja miksi?
- keskustelua vaihtoehtoista

Puheenjohtaja muistutti, että ympäristöterveydenhuollon mahdolliseen siirtoon maakuntiin vaikuttaa myös STM:n kanta. Siltä osin kuin jäsenet kannattavat ensisijaisesti tehtävien siirtoa maakuntiin, on hyvä pohtia myös, miten kantaan vaikuttaisi se, jos STM:n sektorin tehtävät jäisivät kuntiin.

MTK/SLC Leena Suojala:

-kaikki organisaatiovaihtoehdot ovat relevantteja. Nykyään on kuitenkin eroja alueiden ja esim. aluehallintovirastojen koossa, siten vaikeaa verrata. Mitä tapahtuu kunnaneläinlääkäreille, jos valvonta siirretään valtiolle?

- Tehtävien siirto kokonaan kunnille voi olla nykytilanteessa vaikeaa tai mahdotonta. Ja jos rahat siirretään kuntien valtionosuuksiin, on riskinä, että ne käytetään muihin tarkoituksiin.

-eläinsuojelutarkastukset linkittyvät tuotantoeläinpuolella laatu- ja elinkeinotoimintaan. Lemmikkien ja tuotantoeläinten eriyttäminen ei välttämättä huono ratkaisu. Voitaisiin kohdentaa Y-tunnuksen perusteella.

-Ruokavirastovaihtoehto voi olla hankala järjestää.

-Aluehallintovirastoportaahan poiskytkeminen myös hankalaa.

- monialainen maakunta paras vaihtoehto, koska se mahdollistaa oikean synergian ja kehittymisen. - vapaaehtoiset sopimukset epävarmoja.

SELL, Katri Kiviniemi:

- pitäisi hyvänä, jos työryhmä voisi esittää ratkaisuvaihtoehtoja, vaikka päätökset tehdäänkin muualla.
- valvonnan siirtäminen Ruokavirastolle on hankalaa, nimenomaan uuden toimipaikkaverkoston myötä.
- valvontaa ei ole syytä erottaa eläinlääkäripalveluista, praktikko voi sijaistaa valvontaeläinlääkäriä tarvittaessa.
- AVIen ohjaus tärkeä säilyttää.
- kannattaa valvonnan siirtämistä maakunnille, mutta ei erillään muusta ympäristöterveydenhuollosta, koska synergiaetuja. Maakunnat voisivat käyttää nykyisiä ympäristöterveydenhuollon toimipisteitä, uusia toimipisteitä ei tarvita.
- valvonnan siirtäminen kunnille on haavoittuvaista, ei kannateta.
- hyvinvoinnin valvontaa ei kannata erottaa eläinten terveyden valvonnasta, koska niiden välillä on synergiaa.
- lemmikkien valvonnan erottaminen tuotantoeläinten valvonnasta hankalaa, esim. jos samassa kohdessa eri eläinlajeja. Osittainen siirto ei kannatettavaa. Rahan ja virkojen siirto 5. kohdan vaihtoehdoissa epäselvää.
- 6. kohdan yhteistyösopimukset ovat kannatettavia, mutta eivät välttämättä toimi vapaaehtoisuuden varassa. Elias Dahlsten täsmensi, että tällaisia sopimuksia on tehty, mutta ne eivät yksin korjaa järjestelmän haavoittuvuutta, koska halukkuutta sopimukseen ei aina ole, varsinkaan, jos jossakin kunnassa asioita on hoidettu huonosti.

Ruokavirasto, Terhi Laaksonen:

- kaikki vaihtoehdot voisivat onnistua periaatteessa.
- Ruokavirasto ei kannata valvonnan siirtämistä Ruokavirastoon.
- synergia praktiikkatehtävien ja valvonnan välillä sekä suhteessa muuhun ympäristöterveydenhuoltoon on tärkeä säilyttää.
- ei kannateta osittaista siirtoa, valvonta pitäisi nähdä kokonaisuutena.
- rahan säästö ei voi olla ainoa tavoite.
- koko ympäristöterveydenhuollon siirtäminen maakunnille paras vaihtoehto.
- isot kunnalliset valvontayksiköt myös hyvä vaihtoehto.
- muistuttaa, että kaikissa vaihtoehdoissa eläintautilvalvonta ohjattaisiin edelleen valtiolta.

AVI, Jani Soini:

- tukee SELLn ja Ruokaviraston puheenvuoroja.
- ensisijainen vaihtoehto olisi maakuntamalli ja toissijainen vaihtoehto tehtävien siirto aluehallintovirastoille.
- ei tue lemmikkien ja tuotantoeläinten eläinsuojeluvalvonnan eriyttämistä.
- vähän huolta aiheuttaa rahan kohdentuminen kuntamallissa.
- ratkaisuja voitaisiin hakea keskittämällä aluehallintovirastojen tehtäviä

-jos eläintautivalvonta siirtyisi aluehallintovirastoille, LSAVI:ssa resurssit eivät riittäisi salmonellavalvontaan.

Kuntaliitto, Kaisa Mäntynen:

-kuntien taloustilanne on huono, valvonnan siirtäminen kunnille ei hyvä vaihtoehto, vaikka rahat siirrettäisiin mukana. On oletettavaa, että tehtävien hoidosta aiheutuvat kustannukset eivät tule ainaakaan laskemaan.

-monialaiseen maakuntaan vaikea ottaa kantaa.

- yksi vaihtoehto voisi olla se, että lakisääteisesti suurennettisiin kunnallisten ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden kokoa.

-vapaaehtoiset kuntien väliset yhteistyösopimukset hyvä vaihtoehto.

- Kuntaliiton kanta on, että ensin pitäisi selvittää maakuntien mahdollinen monialaistaminen ja sitten mahdollinen kuntien lakisääteisen yhteistyön lisääminen. Tällä hetkellä asiaa selvitetään liian monella rintamalla.

- Huomioitava myös ympäristöterveydenhuollon eri sektorien erilaiset yhteistyö ja synergiaedut kunnan muihin toimintoihin (rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, vesihuolto, maankäytön suunnittelu) ja terveyshaittojen ennaltaehkäisy viranomaisyhteistyönä. Tämä korostuu erityisesti terveydenhuollon mukaisissa tehtävissä.

- Harkittavaksi myös vaihtoehto, jossa terveydensuojelu säilyy kuntapohjaisena tai yhteistoiminta-alueella (esim. samassa yksikössä ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan kanssa) ja eläinlääkintähuolto kokonaisuudessaan (sisältäen eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan) sekä mahdollisesti elintarvikevalvonta sijoittuisivat maakuntaan.

SEY, Sanna Hellström:

-eläinsuojelulaki koskee kaikkia eläimiä. Eri eläinlajien valvonnan erottaminen eri organisaatioihin tuntuu hankalalta. Valvontaan ei pitäisi vaikuttaa eläimen käyttötarkoitus.

-nykyinen malli mahdollistaa töiden jaon kunnissa siten, että valvontaeläinlääkäri voi tehdä myös muita töitä. Valvonnan siirtäminen muualle hankaloittaa resurssien yhteiskäyttöä. Parempi, jos työntekijä on työsuhteessa siinä työyhteisössä, jossa työtä tehdään.

-vaikka maakuntauudistusta ei tule, yhteistyötä on pakko kehittää joka tapauksessa.

VM, Anne-Marie Välikangas :

-kaikkia vaihtoehtoja on tässä vaiheessa kuvattava.

-myöhemmin linjataan, mikä vaihtoehto valitaan.

-Ruokavirasto-vaihtoehdon ongelmana on puuttuva toimipaikkaverkosto.

-kuntien tehtävien lisäämisessä rahoituksen pitää seurata mukana. Pienet kunnat tarvitsevat yhteistyötä. Totesi, että kunnat hoitavat lakisääteiset tehtävänsä.

-ei vielä linjausta.

HY, Janne Lunden.

--yhteys elintarvikevalvontaan säilytettävä, kannattaa myös koko ympäristöterveydenhuollon yhtenäisyyttä.

-osittainen valvontatehtävien siirto voi tuoda lisää sekavuutta järjestelmään.

- maakuntamalli tehostaisi työtä ja toisi kustannussäästöjä.
- valvontayksiköiden suurentaminen olisi eduksi kaikelle valvonnalle.
- vapaaehtoiset sopimukset eivät aina riitä.

5. Nykyjärjestelmän vaihtoehdot rahoituksen osalta

- onko muistiossa esitettyjen vaihtoehtojen lisäksi muita vaihtoehtoja, joista halutaan keskustella?
- onko muistiossa esitetyissä vaihtoehtoja sellaisia, joita ei voida tai tule toteuttaa, ja miksi?
- keskustelua vaihtoehtoista

Puheenjohtaja: Kuntien korvaukset ovat jo pitkään ylittäneet talousarviossa varatun määrärahan. Korvaukset on kuitenkin voitu hoitaa sisäisin siirroin, koska eläin- ja kasvitauveja ei ole ollut. Kahtena viime vuonna korvauksiin on kuitenkin jouduttu hakemaan lisää rahaa lisätalousarvion kautta. Riskinä on, että kunnat jäävät ilman korvauksia, jos lisärahaa ei myönnetä. Ennakoitavuutta tarvitaan lisää, samoin tasapuolisuutta. Valvontaeläinlääkärien virat ja kuntien korvaukset eivät nykyjärjestelmässä välttämättä kohdennu sinne, missä työmäärä on suurin.

SELL, Katri Kiviniemi:

- työturvallisuuden parantaminen maksaa. Parityöskentelyn osuus kustannusten nousuun osittain epäselvä.
- kuntakohtainen yläraja hankala, mitä tehdään, kun raja on ylittynyt?
- välineiden tasakorvaukset ovat kannatettavia.
- korvausjärjestelmää voitaisiin laajentaa myös terveystarkastajien tekemään valvontaan esim. parityöskentelyn yhteydessä. Mutta aina pitäisi olla mahdollisuus tehdä tarkastuksia myös toisen eläinlääkärin kanssa.
- jos määrärahat siirretään valtionosuuksiin, ei ole varmuutta, mihin ne kohdennetaan kunnissa --- eläintaukeille voisi olla erityisjärjestely.
- ehdotetaan kuultavaksi valvontaeläinlääkäri valvontayksiköstä, jossa parityöskentelyä on lisätty.

MTK/SLC, Leena Suojala:

- jossain vaiheessa yläraja tulee kuitenkin vastaan.
- eläintautiepidemioihin on varauduttava riittävästi.
- jos raha siirretään kunnille, on riskinä, että rahat ohjautuvat muualle ja valvonta voi olla erilaista ei kunnissa.
- on selvää, että kahden eläinlääkärin parityöskentely lisää kustannuksia verrattuna yhden eläinlääkärin tarkastuksiin.
- työsuojelullinen kuvio olemassa, mutta olisiko jotain tehtävissä vielä valvontaeläinlääkäreiden koulutuksella ja viestinnällä asiassa

SEY, Sanna Hellström:

- järjestelmää pitää yksinkertaistaa. Nyt jo tietoa, mihin raha kohdentuu. Pitäisi olla mahdollista osoittaa tietty summa tiettyyn tehtävään. Laskutukseen kuuluu nyt paljon työtä.
- olisi hyvä, jos valvonnalla parannettaisiin tilannetta niin paljon, että jossain vaiheessa valvontaa voitaisiin vähentää.

- käyntejä pitää saada tehdä pareittain.
- myös toimistossa tehtävä työ lisääntynyt.
- jos raha ohjataan valtionosuuksiin, on mahdollista, että se kohdentuu muuhun.

VM, Anne-Marie Välikangas:

- järjestelmän yksinkertaistaminen hyvä tavoite.
- laskennallinen rahoitus kunnille tai maakunnille olisi suotavaa.
- onko aina oltava kaksi eläinlääkärinä? Rahoitus ei saisi rajoittaa työn järjestämistä kustannustehokkaalla tavalla.

Puheenjohtaja totesi, että jos parityöskentelyä tehdään turvallisuussyistä, työparina voisi olla muu kuin eläinlääkäri.

Peräänkuulutettiin laskelmia eläinlääkärien parityöskentelyn vaikutuksesta valvontakustannuksiin. MMM oli kysynyt yhdeltä AV:iltä syytä kustannusten nousuun ja vastauksena oli, että se johtuu parityöskentelyn lisääntymisestä. MMM oli yrittänyt arvioida tarkemmin valvontaeläinlääkärien lukumäärän vaikutusta valvontakustannuksiin, siinä kuitenkin onnistumatta mm. jatkuvien muutosten takia. Tietoa parityöskentelystä ei kerätä keskitetysti, joten olisi hyvä, jos tällaisia laskelmia voitaisiin tehdä alueilla, joilla parityöskentelyä on lisätty. Laskelmia tarvittaisiin tulevien talousarvioiden ennakointia varten, jos parityöskentelyä on tarkoitus lisätä.

Kysyttiin, miten eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta on organisoitu muissa maissa? Kajsa Hakulin kertoi muutamien maiden tilanteesta. Useimmissa EU-maissa valtio tai osavaltio vastaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Norjassa valvonta oli aikaisemmin kunnissa, mutta on nyt siirretty valtiolle. Norjan viranomaisten mukaan tämän on tehostanut valvontaa ja on tuonut kustannussäästöjä. Ruotsissa valvonta on valtiolla. Välillä kokeiltiin eläinsuojeluvalvonnan siirtämistä kuntiin, mutta palattiin valtiomalliin. Britanniassa eläintautivalvonta ja tuotantoeläinten eläinsuojeluvalvonta on itsehallinnollisella alueella (Englanti, Skotlanti, Wales, Pohjois-Irlanti), mutta lemmikkieläinten eläinsuojeluvalvonta on paikallisilla viranomaisilla. Britanniassa on myös pitkälle kehitetty järjestelmä, jolla valtuutetuilla yksityisillä eläinlääkäreillä on oikeus tehdä eläintautitarkastuksia. Belgiassa eläintautivalvonta kuuluu liittovaltion toimivaltaan, mutta eläinsuojeluvalvonta itsehallinnollisten alueiden toimivaltaan.

6. Muut kommentit

Ei ollut.

7. Johtopäätökset

Puheenjohtaja: maakuntamalli olisi toimivin ja mieluisin, jos vain etenee. Siihen ei kuitenkaan voida luottaa, joten muitakin vaihtoehtoja on syytä miettiä.

Tehtävien siirto Ruokavirastolle ei saanut kannatusta, ei myöskään eri valvontatehtävien eriyttämistä eikä rahojen siirtämistä kuntien valtionosuuksiin. Ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuden säilyttäminen tai ainakin yhteys elintarvikevalvontaan mainittiin tärkeänä, samoin One Health. Tehtävien

siirtoa Aveihin pidettiin mahdollisena ja valvontayksiköiden laajentamista kannatettavana. Työturvallisuus tärkeää, samoin työhyvinvointi.

Tasokorotus korvauksiin tarvitaan ainakin. Suhtauduttiin positiivisesti muiden ammattiryhmien työn korvaamiseen.

Valvontaan palataan helmikuun kokouksessa täydennetyllä muistiolla, ja samaan kokoukseen kutsutaan valvontaeläinlääkäri kuultavaksi. SELL voi esittää ehdokkaita.